

UPPDRAG #1

LEKSAK ELLER INTE LEKSAK?

Det här uppdraget går ut på att leta efter och sortera bort prylar som inte är tänkta som leksaker från början.

Foto: Jenny Brandt

VARFÖR ÄR DET VIKTIGT?

Saker som inte är tänkta som leksaker kan innehålla miljö- och hälsofarliga ämnen. Barn är extra utsatta eftersom deras kroppar inte är färdigutvecklade. De befinner sig dessutom nära golvet (damm), smakar på mycket (inte bara mat) och andas och äter mer, i förhållande till sin kroppsvikt, än vad vuxna gör.

Det är bra att alltid använda sig av försiktighetsprincipen och välja det säkra före det osäkra. Barnen är det viktigaste vi har!

VAD SKA BORT?

Leta tillsammans efter prylar som inte är tänkta som leksaker från början och samla allt ni hittar på ett bord.

De viktigaste prylarna att söka efter är:

- Gammal elektronik som tangentbord, mobiltelefoner och kameror. Dessa innehåller bland annat flamskyddsmedel och tungmetaller.
- Skor och väskor i konstskinn och plast – framförallt de av PVC-plast. Dessa kan innehålla tungmetaller och ftalater. Känner ni er osäkra – sortera bort!
- Smycken och kläder med metall detaljer. Dessa kan innehålla bly, kadmium och nickel.
- Nycklar och kvitton. Nycklar kan innehålla bly och nickel. Kvitton kan innehålla bisfenol A.
- Byggmaterial som PVC-rör, armafex, kablar och tryckimpregnerat trä som används som lekmaterial. Dessa kan innehålla flamskyddsmedel, ftalater och tungmetaller.
- Teatersmink/smink för barn. Detta räknas som kosmetika. Innehållsdeklaration ska finnas på all kosmetika, men sminkprodukter för barn är ibland dåligt märkta eller saknar innehållsförteckning. Ta bort produkter som saknar innehållsförteckning, de kan till exempel innehålla allergiframkallande ämnen. Smink som är avsett för dockor ska inte användas på barn.

GÖR SÅ HÄR

Gör er av med sakerna på bordet. Genom att sortera bort detta från förskolan gör ni en betydande insats för att minska mängden farliga ämnen som barnen kommer i kontakt med. Och det finns mycket roligt att ersätta dessa prylar med. Några tips hittar ni på sista sidan.

Vill ni veta mer om flamskyddsmedel, ftalater, bisfenol A, bly, nickel m.m.? Sök efter dessa ämnen på Kemikalieinspektionens webbplats <http://konsument.kemi.se>

PVC

PVC (polyvinylklorid) kallas ibland endast för vinyl. Det är en av de vanligaste plastsorterna och den är från början mycket hård. För att göra PVC mjuk tillsätts mjukgörare som t.ex. ftalater. Flera ftalater har visat sig vara särskilt farliga och begränsas nu delvis genom EU:s kemikalielagstiftning. Några ftalater är exempelvis förbjudna i alla leksaker och barnavårdsartiklar. Sakerna som sorteras bort i detta uppdrag räknas inte som leksaker.

Foto: Gewoldt / iStockPhoto.com

VAR SLÄNGS PRYLARNA?

Det beror lite på vilken kommun ni bor i och vilken lösning ni har på just er förskola. Åker ni själva till återvinningscentralen eller hämtas ert sorterade avfall av ett företag? Har kommunen en plan för *giftfri förskola* med speciella anvisningar? Ta reda på hur det fungerar hos er. Ni kan alltid fråga kommunen eller det lokala avfallsbolaget. Här kommer trots allt några generella tips.

ELEKTRONIK = ELAVFALL:

Ska inte slängas i vanliga soporna då det räknas som farligt avfall. Ta med eller skicka till återvinningscentralen.

METALLSMYCKEN OCH NYCKLAR:

Räknas som metallskrot. De ska inte slängas i "vanliga" metallåtervinningen (endast för förpackningar). Ta med eller skicka till återvinningscentralen.

VÄSKOR OCH KLÄDER

(av konstskinn och med metalldetaljer):

Eftersom det ni sorterat ut kan innehålla farliga ämnen bör det inte återanvändas. Små kläder och väskor kan oftast slängas i den vanliga soppåsen som går till förbränning (avgaserna renas) men större mängder blir istället grovsopor. Ta med eller skicka till återvinningscentralen.

BYGGMATERIAL:

Grovsopor! Ta med eller skicka till återvinningscentralen.

BRA ATT VETA OM ÅTERVINNING!

FTI:s återvinningsstationer (gröna behållare) är endast till för tidningar och förpackningar. Återvinningscentraler är bemannade stationer för bl.a. grovsopor, elektroniskt avfall, kyl och frys.

HUR INVOLVERAS BARNEN?

Det är självklart viktigt att inte skrämman upp barnen men samtidigt kan det bli konstigt om roliga saker försvinner utan att ni pratar om varför. Prata, speciellt med de äldre barnen, om att vissa saker innehåller ämnen som inte är bra för kroppen. De passar inte som leksaker på en förskola där det finns mindre barn som stoppar det mesta i munnen. Vänd sedan fokus mot vad ni kan göra istället!

Kan ni göra pappersdatorer eller kartongtelefoner? Kan ni göra egna smycken? Kan ni sy väskor av återvunnet och tvättat tyg? Kan ni köpa enkla (tvättbara) tygväskor och pynta dem tillsammans? Kan ni bygga något av naturmaterial? Vad har barnen för idéer? Använd gärna aktivitetskortet till detta uppdrag för att komma igång.

En annan idé kan vara att involvera barnen som ”spanare” i detta uppdrag. Låt barnen leta efter och samla ihop gammal elektronik. Prata om varför dessa inte är så bra som leksaker och uppfinn tillsammans bättre alternativ.

KOMMUNICERA!

Berätta för vårdnadshavarna att ni jobbar med att rensa ut prylar som kan innehålla farliga ämnen. Berätta vilka gåvor ni gärna tar emot (t.ex. böcker och utklädningskläder – men utan konstskinn och metall detaljer) och vilka ni tackar nej till (de som ni sorterat ut i detta uppdrag).

Tipsa gärna om Kemikalieinspektionens broschyr ”Kemikalier i barns vardag” om vårdnadshavarna vill läsa mer. Broschyren går att läsa och beställa gratis på www.kemikalieinspektionen.se

---

Håll Sverige Rent arbetar för att motverka nedskräpning, öka återvinning och främja miljömedvetandet hos individer och organisationer. Arbetet bedrivs genom kampanjer och projekt, genom utbildning i skola och förskola och genom miljömärkningar.

NYFIKEN PÅ GRÖN FLAGG?

Håll Sverige Rent tror att handlingskraft och framtidstro hos nästa generation krävs för att kunna anta de stora utmaningar vi står inför.

Därför erbjuder vi verktyget och certifieringen Grön

Flagg som ger ett aktivt och långsiktigt arbete med hållbar utveckling i skola och förskola. Verktyget har ett lösningsinriktat fokus där barn och unga blir delaktiga i ett positivt förändringsarbete.

Verktyget är kostnadsfritt och ni får stöd och hjälp av oss på Håll Sverige Rent under tiden. Grön Flagg är en del av det internationella nätverket Eco Schools och idag är över 2700 skolor och förskolor anslutna i Sverige.

Besök hallsverigerent.se för att veta mer och anmäla er till Grön Flagg. Kontakta oss gärna om ni behöver stöd eller hjälp i ert arbete.

Uppdraget har tagits fram i samarbete

